

Paulina Bieś

Prawo rolnika do płatności bezpośrednich a kontrola administracyjna prowadzona przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Po przemianach ustrojowych, które nastąpiły w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX w., rolę koordynatora zmian w rolnictwie powierzono instytucji państwowej, tj. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. ARiMR to instytucja, która swoim zasięgiem obejmuje znaczny obszar wsparcia rozwoju rolnictwa. W jednym z sektorów jej działalności odnajdziemy instytucję dopłat bezpośrednich dla rolników. Dopłaty te są w Unii Europejskiej najbardziej powszechną i najdogodniejszą formą wsparcia. Aby je otrzymywać, nie trzeba robić biznesplanu ani inwestować własnego kapitału⁷¹⁹. Polski system dopłat bezpośrednich różni się istotnie od systemu standardowego obowiązującego w krajach UE. Agencja podlega wciąż dynamicznemu procesowi rozwoju, starając się dostosować obostrzenia stawiane na szczeblu Unii Europejskiej. Elementem tego procesu są zmiany dotyczące płatności bezpośrednich, jakie zaczęły obowiązywać dnia 1 stycznia 2009 r. Podyktowane to było obowiązaniem tzw. *Wzajemnej Zgodności* (z ang. *cross-compliance*), która dotyczy przestrzegania przez rolników wymagań w zakresie ochrony środowiska na całym obszarze swojego gospodarstwa, dobrej kultury rolnej oraz identyfikacji i rejestracji zwierząt. System *Wzajemnej Zgodności* (SWZ) w państwach UE-15 był wdrażany stopniowo od 2005 roku, a w roku 2007 rozpoczęto kontrolę rolników z państw UE-15 pod kątem wypełniania wszystkich wymogów *Wzajemnej Zgodności*⁷²⁰. Co ciekawe, w Polsce wymogi *Wzajemnej Zgodności* dotyczące zarządzania gospodarstwem nie są nowymi przepisami, które zostały uchwalone w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej, ponieważ zasady te zostały już wdrożone w krajowym prawodawstwie. Natomiast nowym elementem jest zależność przyznania płatności bezpośrednich od spełnienia tych przepisów. Płatność bezpośrednia, którą stosuje Polska, jest płatnością uproszczoną. Oznacza to, że do roku 2012 Rzeczpospolita Polska będzie opierała się na

⁷¹⁹ Broszura Informacyjna, *Dopłaty bezpośrednie dla rolników – jak je uzyskać?*, Warszawa 2003, s. 3.

⁷²⁰ Broszura dla rolników przygotowana przez ARiMR 2009.

powyższym systemie, natomiast wraz z rokiem 2013 płatność bezpośrednia nie będzie uzależniona od prowadzenia określonej produkcji, a od spełnienia przez rolnika wymogów i norm dotyczących:

1) utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa w Dobrej Kulturze Rolnej zgodnej z ochroną środowiska (*Good Agricultural and Enviromental Conditions* – GAEC) określonych w załączniku III do rozporządzenia Rady nr 73/2009 (Dz.Urz. UE L 30/16)⁷²¹;

2) podstawowych wymogów z zakresu gospodarowania (*Statutory Management Requirments* – SMR) określonych w załączniku II do rozporządzenia Rady nr 73/2009 (Dz.Urz. UE L 30/16)⁷²².

Warunki *Wzajemnej Zgodności* są podzielone na kilka sektorów, które odnajdziemy w różnych dyrektywach bądź rozporządzeniach Rady, w zależności od obszaru i przedmiotu ochrony.

Rolnicy starający się o płatność jednolitą muszą pamiętać o dostosowaniu się do obowiązujących wymogów, ponieważ w przypadku nie wypełnienia jakiegokolwiek z nich przyczyni się do nałożenia sankcji. Sankcja uzależniona jest od rodzaju popełnionego przez rolnika błędu. W przypadku nieprzestrzegania wymagań, płatności bezpośrednie są zredukowane, proporcjonalnie do naruszeń. Wymiar sankcji za nieprzestrzeganie wymogów podstawowych zależy jest od kilku czynników⁷²³.

Obniżka mająca związek stwierdzoną niezgodnością, która wynika

⁷²¹ Art. 5 ust. 1: „Państwa Członkowskie zapewniają, że wszystkie grunty rolne, a w szczególności grunty, które nie są już wykorzystywane do celów produkcyjnych, są utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska. Państwa Członkowskie definiują, na poziomie krajowym lub regionalnym, wymogi minimalne w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska na podstawie ram ustanowionych w załączniku III, uwzględniając szczególne cechy charakterystyczne odnośnych obszarów, włączając w to warunki glebowe i klimatyczne, istniejące systemy gospodarowania, wykorzystywanie gruntów, zmianowanie upraw, metody upraw roli oraz struktury gospodarstw. Wymogi takie nie mogą naruszać standardów regulujących dobre praktyki rolnicze stosowane w kontekście rozporządzenia Rady nr 1257/1999 oraz środków rolno-środowiskowych, które wykraczają poza wzorzec odnoszących się do dobrych praktyk rolniczych”.

⁷²² Art. 4 ust. 1 ustanawia się na mocy prawodawstwa wspólnotowego w następujących obszarach: zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt oraz zdrowotność roślin; środowisko; dobrostan zwierząt.

⁷²³ www.fundusze.info/blog/2008/11/28/arimr-doplaty-2009-nowe-zasady.

z zaniedbania ze strony rolnika, będzie z zasady stanowić 3% całkowitej kwoty płatności bezpośrednich. Natomiast w przypadku zaistnienia powtarzającej się niezgodności procent sankcji zostanie pomnożony 3 razy, jednak maksymalna wysokość sankcji nie może przekroczyć 15% całkowitej kwoty dopłat bezpośrednich⁷²⁴.

Płatności obszarowe, płatność cukrowa, płatność do pomidorów oraz pomoc do rzepaku są przyznawane na wniosek rolnika. Co ciekawe, od 2009 roku na jednym formularzu rolnik może ubiegać się o przyznanie kilku rodzajów płatności, a mianowicie:

- 1) jednolitej płatności obszarowej JPO⁷²⁵;
- 2) krajowych uzupełniających płatności obszarowych UPO, które dzielą się na: a) płatności do grupy upraw podstawowych; b) płatności do powierzchni upraw chmielu, zadeklarowanej przez rolnika we wniosku o przyznanie płatności do gruntów rolnych na dany rok; c) płatność do powierzchni upraw chmielu, do której rolnikowi przyznano płatność uzupełniającą do powierzchni upraw chmielu za 2006 r.; d) płatność do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych (płatności zwierzęce);
- 3) płatności do upraw roślin energetycznych;
- 4) oddzielnej płatności z tytułu owoców i warzyw;
- 5) przejściowych płatności z tytułu owoców miękkich;
- 6) płatności cukrowej
- 7) pomocy do rzepaku.

Rolnik, który stara się o przyznanie płatności, jest zobowiązany zadeklarować wszystkie grunty rolne będące w jego posiadaniu, niezależnie od tego, czy ubiega się o przyznanie płatności do tych

⁷²⁴ Broszura wydana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Wymogi Wzajemnej Zgodności*, 2008.

⁷²⁵ Jednolita Płatność Obszarowa przysługuje rolnikowi na będące w dniu 31 maja danego roku w jego posiadaniu gruntu rolne wchodzące w skład gospodarstwa, jeżeli: w tym dniu posiada działki rolne o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 1 ha; wszystkie grunty rolne są utrzymywane zgodnie z normami przez rok kalendarzowy, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności; posiada nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Szerzej zob. J. Dobiesz, *Departament Płatności Bezpośrednich Weryfikacji po kontroli na miejscu. Kampania 2009*, Dymaczewo Nowe 2009.

gruntów. Podstawowym źródłem informacji zarówno dla pracowników Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jak i dla rolników starających się o płatności, bezpośrednio jest ustawa o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego⁷²⁶. Na podstawie art. 4 tej ustawy Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jako agencja płatnicza, realizuje zadania i kompetencje agencji płatniczej w zakresie płatności bezpośredniej i płatności uzupełniających, które są ujęte wspólną nazwą „płatności obszarowe”. Rolnik, chcąc skorzystać z przysługującego mu prawa do otrzymania jednolitej płatności obszarowej, musi spełniać określone warunki. Przede wszystkim składa wniosek o przyznanie mu płatności, jednak czas jego złożenia jest ograniczony do dnia 15 maja, w którym ma być on przedłożony. Musi wykazać, że grunty rolne wchodzące w skład gospodarstwa rolnego kwalifikują się do objęcia powyższą płatnością, co oznacza, że na dzień 31 maja posiada działki rolne o łącznej powierzchni nie mniejszej niż określona przez Rzeczpospolitą Polskę podaną w rozporządzeniu nr 1973/2004, a także wszystkie grunty rolne są utrzymywane zgodnie z normami przez cały rok kalendarzowy, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności, oraz został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności⁷²⁷. W przypadku spełnienia przez rolnika powyższych wymagań może się również starać o przyznanie mu płatności uzupełniających do powierzchni upraw chmielu, roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych.

Należy pamiętać, że owa płatność obszarowa jest przyznawana na wniosek samego zainteresowanego. Podkreśla się, że termin składania wniosku biegnie od 15 marca do 15 maja i nie podlega on przywróceniu⁷²⁸. Może zaistnieć przypadek, w którym to Komisja Europejska, działając w trybie art. 144 ust 2⁷²⁹ rozporządzenia Rady UE

⁷²⁶ Dz.U. nr 35, poz. 217 ze zm.

⁷²⁷ *Ibidem*, art. 7.

⁷²⁸ Art. 18.

⁷²⁹ Rozporządzenie Rady UE z 29 września 2003 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników (Dz.U. UE L 03.270.1) – ust. 1: „Komisja jest wspierana przez Komitet Zarządzający ds. Płatności Bezpośrednich składających się z przedstawicieli Państw

nr 1782/2003, upoważni Polskę do przedłużenia powyższego terminu. W drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw rozwoju wsi określa dłuższy termin składania wniosków o przyznanie płatności obszarowej, mając na względzie otrzymanie przez rolników należnych im płatności obszarowych.

Procedura rozpatrywania wniosków i przyznawania płatności obszarowych wnioskodawcom jest uregulowana również w ustawie o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Zgodnie z jej art. 5 kierownik biura powiatowego Agencji jest właściwy w sprawach dotyczących płatności obszarowych, płatności cukrowej, płatności do pomidorów i pomocy do rzepaku. Właściwość miejscową kierownika biura powiatowego Agencji ustala się według miejsca zamieszkania lub siedzimy rolnika – tak jak stanowi k.p.a.⁷³⁰ Natomiast w przypadku spraw dotyczących skupowania owoców miękkich i przetworów owoców miękkich oraz cofania tego zatwierdzenia właściwy jest dyrektor oddziału regionalnego Agencji.

Od wydanej decyzji przez kierownika biura powiatowego Agencji przysługuje rolnikowi odwołanie do organu wyższego stopnia, tj. do dyrektora oddziału regionalnego Agencji. Z zastrzeżeniem, że odwołanie od decyzji w sprawie płatności obszarowej rozpatruje się w terminie dwóch miesięcy od dnia otrzymania odwołania. Decyzje te się wydawane od dnia określenia wysokości stawek płatności uzupełniających. W przypadku niezakończenia sprawy dotyczącej przyznania płatności obszarowej do dnia 1 marca roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek, Agencja jest zobowiązana zawiadomić rolnika, podając jednocześnie przyczyny zwłoki i wskazując nowym termin zakończenia sprawy. Możemy zauważyć w tym momencie zbieżność z artykułem 36

Członkowskich, któremu przewodniczy przedstawiciel Komisji”. Ust. 2: „Gdy czynione jest odwołanie od niniejszego ustępu, stosuje się art. 4 i 7 decyzji 1999/468/WE. Okres przewidziany w art. 4 ust. 3 decyzji 1999/468/WE zostaje ustalony na jeden miesiąc”.

⁷³⁰ Art. 21 ust. 1 pkt 3 Ustawa z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity: Dz.U. z 2000 r., nr 98, poz. 1071): w „(...) innych sprawach – według miejsca zamieszkania (siedziby) w kraju, a w braku zamieszkania w kraju – według miejsca pobytu strony lub jednej ze stron; jeżeli żadna ze stron nie ma w kraju zamieszkania (siedziby) lub pobytu – według miejsca ostatniego ich zamieszkania (siedziby) lub pobytu w kraju”.

ust. 1 k.p.a.⁷³¹

Przekazanie gospodarstwa nie pozbawia szansy przekazującego do otrzymania jednolitej płatności obszarowej bądź płatności uzupełniającej, która w istocie jest przyznawana przyjmującemu. Choć i w tym przypadku występuje kilka warunków, które należy uprzednio spełnić. Przede wszystkim nacisk kładzie się na termin przekazania tego gospodarstwa, musi to bowiem nastąpić nie później niż do dnia 31 maja roku, w którym złożony został wniosek o przyznanie tych płatności, oraz na to, czy przejmujący złożył wniosek do 30 czerwca. Wniosek powinien zostać złożony przez przejmującego do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został również złożony wniosek przez przekazującego. Stanowi to istotny punkt w postępowaniu w sprawie przyznania płatności, ponieważ przejmujący wstępuje na miejsce przekazującego.

Co w przypadku śmierci rolnika, która nastąpiła od dnia złożenia wniosku o przyznanie jednolitej płatności obszarowej lub uzupełniającej do dnia doręczenia decyzji w sprawie przyznania powyższych płatności? Powyższą sytuację reguluje art. 22 ust. 1 przytoczonej ustawy, stanowiąc prawo do płatności spadkobiercy. Otrzymanie przez spadkobiercy płatności obszarowej obwarowane jest spełnieniem warunków, które skupiają się przede wszystkim na objęciu posiadania gruntów rolnych, będących w posiadaniu spadkodawcy, a których dotyczy wnioski o płatności złożony do 31 maja roku, w jakim został złożony ten wniosek.

Kontrola administracyjna prowadzona przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa rozpoczyna się z chwilą, gdy do systemu przechodzą sprawy wniosków mających status *wymagająca kontroli administracyjnej*⁷³². Należy jednak nadmienić, że taki status uzyska każdy dokument w sprawie, tj.: wniosek, zmiana, korekta, wycofanie części wniosku, wycofanie całego wniosku, w przypadku posiadania statusu *zatwierdzony/kompletny* lub *zatwierdzony/niekompletny*⁷³³.

W ramach kontroli administracyjnej możemy wyróżnić kontrolę prostą i krzyżową. Kontrola prosta polega na sprawdzeniu danych sprawy

⁷³¹ O każdym przypadku niezłatwienia sprawy w terminie określonym w art. 35 organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy.

⁷³² Kontrola administracyjna KP-611-01-ARiMR/15, Warszawa 2008.

⁷³³ *Ibidem*.

wniosku, czyli danych z wprowadzonego wniosku, korekty, zmiany i wycofania, z danymi już istniejącymi w systemie dla danego podmiotu oraz bazą ewidencji gruntów i budynków. W kontroli tej system sprawdza przede wszystkim: datę złożenia wniosku (czy został on złożony w terminie); datę złożenia zmian do wniosku; dane dotyczące rolnika i gospodarstwa z ewidencją rolników (czy dane osobowe rolnika oraz numer identyfikacyjny są zgodne z danymi w bazie ewidencji producentów); dane dotyczące wnioskowanych działek ewidencyjnych z rejestrem ewidencji gruntów i budynków; czy powierzchnia działki rolnej nie przekracza powierzchni działki ewidencyjnej wykorzystywanej rolniczo; posiadanie przez rolnika numeru rachunku bankowego⁷³⁴.

Podstawowym celem funkcjonowania kontroli administracyjnej krzyżowej jest eliminowanie wielokrotnego przyznawania tej samej pomocy w odniesieniu do tego samego roku gospodarczego oraz kumulacji pomocy przyznanej na podstawie odrębnych schematów pomocowych tym samym rolnikom. W ramach tej kontroli system informatyczny ZSZiK⁷³⁵ przeprowadza kontrolę krzyżową między wnioskami o przyznanie płatności na rok 2009 a innymi schematami pomocowymi: a) sprawą rolno-środowiskową – w zakresie działek ewidencyjnych i w zakresie deklaracji uprawy; b) sprawą o rentę strukturalną – w zakresie uczestnictwa w innym schemacie pomocowym; c) sprawą zalesieniową – w zakresie uczestnictwa w innym schemacie pomocowym i w zakresie działek ewidencyjnych; d) pomocą finansową dla organizacji producentów dostarczających pomidory do przetwórstwa – w zakresie działek ewidencyjnych⁷³⁶.

W trakcie kontroli administracyjnej można zauważyć powtarzalne błędy występujące we wnioskach składanych przez rolników, które dają się sklasyfikować na: uzasadnione, oczywiste, zasadnicze, wykluczające, zamierzony brak zgodności. Najpoważniejszym błędem spośród powyższej klasyfikacji jest zamierzony brak zgodności. W sytuacjach

⁷³⁴ Książka Procedur KP-611-01-ARiMR/20/z., s. 77.

⁷³⁵ Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli (IACS) powstał na mocy rozporządzenia Rady nr 3508/92 (Dz.U. L 327), stanowiącego zintegrowany system zarządzania i kontroli niektórych programów pomocowych Wspólnoty. Podstawowym celem według art. 2 powyższego rozporządzenia jest stworzenie rolnikom warunków i możliwości z korzystania z dopłat bezpośrednich w ramach WPR.

⁷³⁶ *Ibidem*.

wskazujących na świadome działanie rolnika (celowe, umyślne) związane z wnioskowaniem o pomoc (płatność), co do których nie jest uprawniony, istnieje możliwość sklasyfikowania stwierdzonej nieprawidłowości jako zamierzony brak zgodności (ZBZ) skutkujący odmową pomocy w sektorze płatności, w którym wykryto niezgodność⁷³⁷. W myśl cytowanego artykułu za powyższe działanie można uznać m.in. takie sytuacje, jak: ubieganie się o płatności obszarowe do powierzchni, w stosunku do której stwierdzono brak dobrej kultury rolnej na dzień 30 czerwca 2003 r.; deklarowanie działek rolnych na obszarach niekwalifikowanych do dopłat lub nieistniejących działkach ewidencyjnych; deklarowanie we wniosku działek rolnych nie będących w użytkowaniu/posiadaniu rolnika na dzień 31 maja; złożenie dwóch wniosków obszarowych przez rolnika z deklaracjami dotyczącymi tych samych działek ewidencyjnych oraz schematów pomocowych.

Przed zastosowaniem klasyfikacji ZBZ, kierownik biura powiatowego ARiMR jest zobowiązany wezwać rolnika do złożenia wyjaśnień i na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie, ustala, czy należy nadać klasyfikację ZBZ. Wnioskodawca zobowiązany jest w ciągu 7 dni od doręczenia wezwania do złożenia wyjaśnienia w biurze powiatowym. Nie jest dopuszczalne określenie terminu do złożenia wyjaśnień, a po jego upływie nieprowadzenie dalszych czynności w postępowaniu dowodowym w celu ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w sprawie, zwłaszcza gdy wnioskuje o to rolnik⁷³⁸. W przypadku potwierdzenia błędu jako świadomego działania rolnika należy sporządzić Informację o Stwierdzeniu Wystąpienia Nieprawidłowości (IUS). Jednak należy podkreślić fakt, że powyższe sklasyfikowanie nie wstrzymuje możliwości nadania kodu ZBZ i nie wstrzymuje obsługi sprawy w zakresie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego⁷³⁹. Po rozpatrzeniu IUS, do biura powiatowego wpływa informacja o konieczności przeprowadzenia dalszej obsługi sprawy obszarowej po wydaniu decyzji w sprawie płatności do gruntów rolnych, co przyczynia się do wznowienia postępowania. W tym momencie Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zawiesza jakiegokolwiek czynności w tej sprawie, zawiadamiając

⁷³⁷ Art. 53 rozporządzenie Komisji nr 796/2004 oraz art. 138 ust. 2 rozporządzenia Komisji nr 1973/2004.

⁷³⁸ Książka Procedur 611-01-ARiMR/20/z., s. 102.

⁷³⁹ *Ibidem*, s. 105.

jednocześnie organ ścigania (prokuratora rejonowego) o ujawnionych przypadkach nieprawidłowości⁷⁴⁰.

Należy również rozpatrzyć sytuację, gdy wyjaśnienia nie doprowadzą do ustalenia co do popełnienia błędu bądź też ustalenia tego, któremu z wnioskodawców należy przyznać płatność. W powyższym przypadku kierownik biura powiatowego może przeprowadzić rozprawę, gdzie podstawą prawną będą zasady określone w art. 89–96 k.p.a., mające na celu uzgodnienie interesów stron oraz w razie potrzeby wyjaśnienia sprawy, przy udziale świadków lub biegłych albo w drodze oględzin⁷⁴¹.

Na przełomie 2008/2009 roku wykryto dużą liczbę przypadków, w jakich rolnik w poprzednich kampaniach otrzymywał płatność do działek rolnych, które na dzień 30 czerwca 2003 r. nie kwalifikowały się do objęcia płatnością. Dlatego też ARiMR w powyższej sytuacji ma prawo do zastosowania zmiany decyzji przyznającej płatność w poprzednich kampaniach do działek rolnych w nadzwyczajnym trybie zmiany decyzji, tj. wznowieniu postępowania na podstawie art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a. lub stwierdzeniu nieważności decyzji na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.

Końcowym etapem zamykającym procedurę kontroli administracyjnej jest sporządzenie raportu z kontroli. Kontroler Danych Biura Powiatowego po zatwierdzeniu przez kierownika biura powiatowego raportu wysyła go w wersji papierowej oraz pocztą elektroniczną do kierownika biura kontroli miejscowej oddziału regionalnego oraz do wiadomości dyrektora oddziału regionalnego. Nie można pominąć elementów, jakie powinien zawierać prawidłowo sporządzony raport kontrolny, tj.: a) wszystkie błędy wykryte podczas tej kontroli, a w szczególności błędy kontroli krzyżowej; b) znak sprawy, numer identyfikacyjny rolnik, imię i nazwisko rolnika datę wykonania kontroli, sposób zakończenia kontroli; c) listę numerów dokumentów, które znajdują się w danej sprawie; d) kody systemowe błędów, komunikatory błędów, klasyfikację błędów z podziałem na wartości domyślne błędu i klasyfikację wybrane przez Kontrolera Danych Biura Powiatowego; e) uzasadnienie; e) numery identyfikacyjne rolników i identyfikatory działek ewidencyjnych, w którym wykryto błędy kontroli krzyżowej⁷⁴².

⁷⁴⁰ *Ibidem*, s. 106.

⁷⁴¹ Książka Procedur, *Procedury Wyjaśniania Nieprawidłowości programów Rolnych i Funduszy Gwarancji Rolnej*, KP-611-15-ARiMR/nr wersji/z.

⁷⁴² Kontrola administracyjna KP-611-01-ARiMR/15, Warszawa 2008.

Przedstawione w artykule prawa i wymagania stawiane rolnikom, którzy ubiegają się o płatności bezpośrednie, pokazują z jednej strony, że Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wciąż zmienia i dostosowuje swoje działanie do przeobrażeń zachodzących w polskiej gospodarce oraz do obostrzeń funkcjonujących w prawie UE. Dzisiejsze realia zmuszają rolników do korzystania ze wszelkiej pomocy, jakie daje im państwo. Dlatego też jedną z możliwości jest uzyskanie przez rolnika płatności bezpośredniej, po uprzednim spełnieniu wymagań.

Zagłębiając się w tematykę dotyczącą kontroli administracyjnej prowadzonej przez ARiMR, można zauważyć zmiany w procedurach kontrolnych. Istnieją jednak pewne obszary, które pozostają bez zmian, choć myślę, że z czasem i w tym obszarze zajdą przeobrażenia podyktowane przez Unię Europejską.